

Miljöprogram 2021-2030 – yttrande från Naturskyddsföreningen i Lidingö

Naturskyddsföreningen i Lidingö har studerat remissversionen av Miljöprogram 2021-2030, för Lidingö stads verksamhet och lämnar härmed följande yttrande.

Inledning

Detta är den tredje upplagan av miljöprogram för Lidingö. Då den andra upplagan var på remiss, sommaren 2015, lämnade vi från Naturskyddsföreningens sida ett ganska långt och i huvudsak positivt yttrande (i förslaget står det felaktigt att förra programmet antogs 2009). Delvis har, vad vi då framförde, nu blivit tillgodosett, delvis kvarstår vår kritik.

Vårt intryck är att man i denna upplaga kraftigare betonar årliga uppföljningar samt det fortlöpande arbetet med handlingsplaner i kommunala förvaltningar. Men, som vi framförde förra gången, tycker vi att miljöprogrammet väsentligt skulle vinna på en inledning där man redovisar erfarenheterna av det tidigare programmet. I vad mån har man lyckats med ambitionerna? Man kunde i programmet redovisa vilka erfarenheter som har gjorts, hur vi står oss i förhållande till andra kommuner, vad vi kan göra bättre, och så vidare.

Att en sådan kartläggning finns framgår av miljöprogrammets inledande stycke. Med tillgång till åtminstone en sammanfattning av denna kartläggning, skulle det vara lättare för oss att bedöma detta förslag.

Vi har också studerat den tjänsteskrivelse som låg till grund för beslutet i kommunstyrelsen och har noterat att denna är nästan lika omfattande som själva planen och i vissa stycken har högre ambitioner än planförslaget.

Allmänt om planens tre delar

Programmet är uppdelat i tre delar. Den första delen "Begränsad klimatpåverkan" tar upp Lidingös roll och ansvar i ett globalt sammanhang. Det är utmärkt, och självklart, att ett miljöprogram skall innehålla ett sådant avsnitt, även om vi är en liten aktör globalt sett. När det gäller den rent kommunala verksamheten tycker vi, med tanke på att planen skall sträcka sig tio år framåt i tiden, att målet kan skärpas till "Minimal negativ klimatpåverkan".

De två andra delarna, "Rikt växt- och djurliv" samt "Rika och livskraftiga vattenmiljöer" rör den lokala miljön här på Lidingö. Dessa frågor är naturligtvis också viktiga och står inte heller i motsatsställning till de stora globala frågorna. Tvärtom är en attraktiv och hälsosam närmiljö befrämjande för invånarnas engagemang i miljöfrågor. Det skall synas att det lönar sig att värna om miljön. Vi kan tala om en naturlig kunskapsspridning.

Mål och åtgärder

Mål för det kommande decenniet redovisas dels i den löpande texten dels i slutet av planen under rubriken "Gröna indikatorer". I flera fall är målen väldigt anspråkslösa och oprecisa. Ord som "öka" eller "minska" säger inte mycket. Exempelvis skall antalet publika laddplatser för elfordon öka från nuvarande 7. Det är en väldigt vag ambition.

När det gäller föreslagna åtgärder är förslaget tunt. Det framgår visserligen att man inom de olika förvaltningarna skall utarbeta handlingsplaner, som sedan skall sammanställas och fastställas av kommunstyrelsen. Om vi inte får möjlighet att yttra oss över dessa handlingsplaner, skulle det vara av stort intresse att redan nu ha fler konkreta förslag till åtgärder att ta ställning till.

Miljöprogrammet tar endast upp sådana åtgärder som kommunen "har rådighet över" men dit hör också att "hjälpa" eller "underlätta" för lidingöborna att fatta miljökloka beslut, vilket framhålls på några ställen. Här menar vi dock att kommunen kunde ha högre ambitioner.

När det gäller vad kommunen har rådighet över nämns i första hand kommunal upphandling, val av energikällor, minskat avfall i kommunal verksamhet m.m.

Dock sägs det väldigt lite om kommunal bebyggelseplanering. Vi kan inte underlåta att, liksom i vårt förra yttrande, nämna den utarmning av närservice och därmed ökad biltrafik som tidigare planläggning har resulterat i. Att resa till Lidingö Centrum för dagligvaruhandel är närmast absurt, men vad skall man göra när närbutikerna har slagit igen? Dessutom är biltrafiken prioriterad i centrum, då det stora butikerna har relativt långt till närmaste busshållplats.

Det här var några allmänna reflektioner, så låt oss nu gå in på detaljer, som vi framför mer i punktform och där vi delvis upprepar vad vi redan har framfört.

Uppföljning och utvärdering

Programmet skulle vinna väsentligt på att inledas med en redovisning av den kartläggning som har gjorts av kommunens hittillsvarande miljöarbete.

Det är utmärkt med en årlig uppföljning och utvärdering, som jämför vad som uppnåtts med uppsatta mål. Vi skulle dock önska att man i en utvärdering inte

blott jämför med något oprecisa mål som "öka" eller "minska" utan också med vad som uppnåtts i andra kommuner, samt att man tar vara på erfarenheter från egen verksamhet så väl som erfarenheter från annat håll.

Begränsad klimatpåverkan

Som det framställs under rubriken Prioriterade områden till 2025 är det inte något fel på ambitionerna. Men som målen beskrivs under rubriken Gröna indikatorer är de allt för vaga. Att energianvändningen skall "minska" är bra, men ett lite mer precist mål vore bra.

"I upphandlingar av transporttjänster kan staden ställa krav på förnyelsebara bränslen" läser vi på sidan 6. Vi skulle vilja tillägga att samma krav bör gälla vid anläggningsarbeten, skötsel av parker, renhållning, vinterunderhåll av vägar mm.

Rikt växt och djurliv

Från avsnittets inledande text citerar vi "Lidingös målbild till 2030 är att ha ett attraktivt och varierat landskap med bevarad mångfald av djur och växter. De växt- och djurarter som finns naturligt på och runt Lidingö ska ges goda möjligheter att fortleva i livskraftiga bestånd."

Vi vill sikta högre. Med mer skyddad natur, mer ängsskötsel och bättre vattenkvalitet uppnår vi en ökad biologisk mångfald. När det gäller förlust av biologisk mångfald har man från vetenskapligt håll angett både habitatförlust, habitatminskning och brist på spridningsvägar som orsak (Metapopulationsteorin). Det senare är viktigt för genutbyte mellan olika populationer och i sin tur viktigt för att öka den biologiska mångfalden inom arter. Den genetiska mångfalden är särskilt viktigt med tanke på klimatförändringen, då genetisk mångfald är viktigt för anpassning till nya förutsättningar.

Under rubriken "Utökat naturskydd" läser vi att skyddsvärda områden har utpekats i Grönplanen. Att ambitionen är att utöka arealen skyddad natur framgår inte här men av punkt 16 under Gröna indikatorer. Där står också att kvalitén på området är viktigare än storleken. Men vad avser man med det? Syftar man på områdets naturvärden eller på kvalitén i det skydd man tänker sig?

Ett viktigt skyddsinstrument är strandskydd. Vi har en lång strandlinje, som delvis är exploaterad och utsatt för ökat tryck från enskilda intressen. På senare år har vi tyvärr sett en något lättsinnig inställning till strandskydd från politiskt håll, där man ibland gått emot kommunens egen expertis. Ett stycke om strandskydd, som visar att Lidingö har höga ambitioner och fäster stor vikt vid detta instrument, skulle väl platsa i programmet.

Rika och livskraftiga vattenmiljöer

Att bättre rena dagvatten är en fråga som har varit på tapeten väldigt länge utan att så mycket har åstadkommits ännu. Det är bra att detta tas upp i miljöprogrammet. Men även här tycker vi att målen som de presenteras under rubriken Gröna indikatorer är alltför oprecisa.

Vad Lidingöborna kan bidra med

Här nämns energirådgivning, laddstolpar för elbilar och kunskapsspridning. Man nämner också att kommunen skall föregå med gott exempel.

Att invånarna har god tillgång till energirådgivning är alldeles utmärkt. När det gäller global miljö, så är just energi och trafik de största problemen, och de områden där mest kan uträttas. Fler laddstolpar är naturligtvis bra, men elektrifiering av bilparken är på lång sikt. Klimatet kräver omedelbara krisåtgärder.

Kommunen kan också underlätta för sina invånare genom att sprida kunskap om natur och miljö. Detta kan ske exempelvis på kommunens webbplats. Det här nämns i avsnittet om rikt växt- och djurliv men följs inte upp senare i förslaget.

I övrigt innehåller planen inte mycket om vad vi som invånare kan och bör göra.

I den tjänsteskrivelse som medföljer planen går man faktiskt lite längre. Här citerar vi "Staden kan underlätta en minskning av utsläpp av växthusgaser på Lidingö genom att underlätta alternativ till bilen". Det är bra, men vi kan inte finna motsvarande ambition i själva planen. Det är naturligtvis en stor brist.

Biltrafiken står för en mycket stor del av lidingöbornas klimatpåverkan. Det tar tid innan elektrifiering och inblandning av icke-fossila bränslen får tillräckligt stort genomslag. Om vi skall kunna uppnå klimatmålen måste biltrafiken minska kraftigt. Här borde kommunen ha en väsentligt högre ambition och bättre utnyttja de möjligheter man har, t.ex. genom planering, att underlätta för invånarna att välja andra sätt att färdas än med bil.

Att hjälpa eller underlätta för lidingöborna är ett hovsamt och något försiktigt sätt att uttrycka sig, som understryker individens ansvar och valmöjligheter. Men skall man uppnå ett gott resultat får man inte vara rädd för åtgärder som kortsiktigt kan upplevas negativt av en del lidingöbor. Vare sig man vill det eller inte, kan man inte komma ifrån att kommunal planering i mycket hög grad påverkar invånarnas beteende.

Naturskyddsföreningen har, inom ramen för det s.k. Naturnätverket, en bra dialog med såväl förvaltaren av skog och natur som med kommunekologen.

Vi vet att man, från kommunens sida, har ambitionen att utöka och förbättra informationen till allmänheten, men det är en fråga om resurser i tid och pengar. Vi har uppskattat arbetet med den s.k. Naturkartan där vi i viss mån har varit medverkande. Men det finns ett behov av mer information, bl.a. om invasiva arter och det är angeläget att resurser anslås till detta ändamål.

Sammanfattning

- * Bra med årliga handlingsplaner som följs upp
- * Planen bör inledas med en redovisning av erfarenheter av den tidigare planen
- * Målen är ofta vagt formulerade
- * Planen innehåller väldigt få förslag till åtgärder
- * Målet om begränsad klimatpåverkan är alldeles för oambitiöst
- * Vikten av ökad biologisk mångfald bör betonas starkare
- * Vi önskar högre ambitioner när det gäller att underlätta för lidingöborna att leva "miljöklokt"

Lidingö den 27 oktober 2020

Isak Isaksson
ordf. Naturskyddsföreningen i Lidingö

Christian Gottlieb